

Sikkerhed i fremtidige fordringer og konkurslovens § 70

Sidetæl: 8

Af advokat og partner Dan B. Larsen, advokat Tue Lesbo og advokatfuldmægtig Martha Diernæs, DAHL Advokatpartnerselskab.

Resumé

Vestre Landsret har den 24. februar 2021 stadfæstet en afgørelse om krydsfeltet mellem sikkerhed i fremtidige fordringer og omstødelse af pant for gammel gæld. Afgørelsen har stor betydning for pengeinstitutters muligheder for at finansiere landbrug. I denne artikel vurderes, hvorvidt landsrettens afgørelse er i overensstemmelse med hidtidig praksis, og hvad konsekvenserne er.

1. Indledning

Ifølge konkurslovens § 70 kan en transport, der ikke er tilsagt ved gældens stiftelse fordres omstødt, hvis sikringsakten er foretaget senere end tre måneder før fristdagen.

Ved sikkerhed i fremtidige fordringer giver dette anledning til en overvejelse om, hvorvidt sikringsakten er foretaget på tidspunktet for forhåndsdenunciationen eller på tidspunktet for de konkrete fordringers stiftelse.

Anses sikringsakten for foretaget på tidspunktet for fordringernes stiftelse, kan sikkerheden være omstødelig i medfør af konkurslovens § 70. Årsagen hertil er, at fordringen i så fald kan være stiftet senere end den gæld, sikkerheden er stillet for, ligesom fordringen kan være opstået og dermed sikret i omstødelsesperioden på tre måneder før fristdagen.

Spørgsmålet er for nylig bedømt i en afgørelse fra Vestre Landsret, hvor et pengeinstitut havde opnået transport i en landsmands krav på fremtidig EU-støtte ved en erklæring af 14. januar 2015, og hvor denunciationen blev modtaget ved Landbrugsstyrelsen (daværende NaturErhvervstyrelsen) den 11. september 2015, men hvor kravet på EU-støtte først opstod ved landmandens ansøgning om EU-støtte den 28. marts 2018 og to efterfølgende ændringer i støtteansøgningen, hvilket var efter gælden til pengeinstituttet var opstået.

2. Den panteretlige bedømmelse af sikkerhed i fremtidige fordringer

Tinglysningslovens § 47a indeholder et forbud mod generalpant, idet ingen kan give pant i alt, hvad vedkommende ejer eller fremtidig erhverver. Uanset dette kan fremtidige fordringer ^[Note 1] stilles som sikkerhed.

En sådan sikkerhedsstillelse forudsætter dog, at fordringernes opståen ikke beror på tilfældigheder, og at det allerede på tidspunktet for sikkerhedsstillingen tilstrækkeligt klart og entydigt kan beskrives, hvad der gives

sikkerhed i. ^[Note 2] Hvad der stilles som sikkerhed, skal med andre ord kunne identificeres.

Det er også en forudsætning for sikkerhedsstillelsen, at der er en så klar adskillelse fra andre fordringer, som tilhører pantsætteren, at pantsætteren ikke er i stand til at underskyde andre ikke-pantsatte fordringer under aftalen og dermed skade de øvrige kreditorer. ^[Note 3]

For at opnå omsætnings- og kreditorbeskyttelse skal den fornødne sikringsakt foretages. Der skal således også gives underretning (denuntiation) om overdragelsen af de fremtidige fordringer til skyldneren herfor, jf. gældsbrevslovens § 31.

For så vidt angår EU-støtte er skyldneren Landbrugsstyrelsen, der skal udbetale EU-støtten, og som dermed er rette modtager af denuntiationen. ^[Note 4]

Efter ordlyden af gældsbrevslovens § 31 indtræder retsvirkningen af underretningen (denuntiationen) ^[Note 5] på tidspunktet for underretningens foretagelse. ^[Note 6]

Underretningen skal ske i forbindelse med pantsætningen, og vil i så fald omfatte alle fremtidige fordringer på EU-støtte. Der vil således være tale om en forhåndsdenuntiation. Virkningen af en sådan forhåndsdenuntiation er, at fornyet underretning i henhold til gældsbrevslovens § 31 ikke er nødvendig for at opnå omsætnings- og kreditorbeskyttelse.

I Vestre Landsrets dom af 7. januar 1985 (B 1588/1983) udtalte Retten bl.a., at det *panteretligt* var tilstrækkeligt at foretage forhåndsdenuntiation, således at der ikke stilles krav om underretning i forbindelse med hver enkelt fordrings opståen efter forhåndsdenuntiationen.

Ved tilfældet med landmanden, jf. ovenfor i afsnit 1, har underretningen (denuntiationen) således i hvert fald *panteretligt* haft virkning fra den 11. september 2015.

3. Omstødelse af pant i fremtidige fordringer efter konkurslovens § 70

Det følger af konkurslovens § 70, at en transport, der ikke er tilsagt banken ved gældens stiftelse, kan fordres omstødt, hvis *sikringsakten er foretaget* senere end tre måneder før frisdagen.

Ved sikkerhed i fremtidige fordringer bliver spørgsmålet i praksis, hvornår sikringsakten i forhold til konkurslovens § 70 er foretaget, herunder om det er tidspunktet for forhåndsdenuntiationen eller tidspunktet for fordringens stiftelse, der er det afgørende tidspunkt.

Med udgangspunkt i ordlyden af konkurslovens § 70 er det nærliggende at konstatere, at sikringsakten må anses for foretaget på tidspunktet for forhåndsdenuntiationen, idet retsværnet *panteretligt* ifølge gældsbrevslovens § 31, som nævnt ovenfor i afsnit 2, allerede indtræder på dette tidspunkt.

I omstødelsessagen mod pengeinstituttet vil sikringsakten i relation til konkurslovens § 70 være foretaget ved denuntiationens foretagelse i september 2015, hvis tidspunktet for forhåndsdenuntiationen lægges til grund. I så fald vil sikringsakten være foretaget længe inden omstødelsesfristen i 2018, og transporten derfor ikke være omstødelig efter § 70.

Kurators opfattelse var imidlertid, at sikringsakten først var foretaget på det tidspunkt, hvor hver enkelt fordring på EU-støtte blev stiftet. ^[Note 7]

Ved EU-støtte stiftes fordringen herpå først ved ansøgningen. I det ansøgningen på EU-støtten for 2018 blev indleveret til Landbrugsstyrelsen inden for omstødelsesfristen i konkurslovens § 70, ville transporten i givet fald være omstødelig efter denne bestemmelse.

4. Gældende ret vedrørende konkurslovens § 70

Der er kun afsagt få domme som tager stilling til, hvilket tidspunkt der skal lægges til grund ved omstødelsevurderingen efter konkurslovens § 70, når der er tale om omstødelse af pant i fremtidige fordringer.

Fælles for afgørelserne er, at der primært er tale om omstødelse af pant i fremtidige fordringer hidrørende fra salg af varer og tjenesteydelser, og altså ikke fremtidige fordringer hidrørende fra støtteordninger, herunder EU-støtte til landbruget.

4.1 Afgørelser hvor forhåndsdenunciationen lægges til grund

I afgørelsen UfR 1940.310 H var der tale om en reder for en fiskekutter, som leverede salt- og klipfisk til et andelsselskab, som i 1937 til en forsikringsforening gav transport i 500 kr. af skibets fiskeriudbytte for det pågældende år. Rederen blev erklæret konkurs, således at sikringsakten (underretning til andelsselskabet) var foretaget uden for omstødelsefristen, mens levering af fisk til andelsselskabet var sket inden for omstødelsefristen.

Højesteret fandt, at transporten ikke kunne omstødes, da sikringsakten (forhåndsdenunciationen) var foretaget uden for omstødelsefristen, som derfor blev lagt til grund ved omstødelsevurderingen.

Pantet i sagen omfattede ét bestemt beløb af udbyttet fra én bestemt fiskekutter inden for ét bestemt år. Pantet var således bestemt klart og tydeligt, og der var ikke med denne præcise bestemmelse af den pantsatte genstand risiko for, at der ved misbrug kunne underskydes andre aktiver ind under pantet. ^[Note 8]

Højesteret henviste derudover til, at rederen var forpligtet til at levere sine fisk til andelsselskabet. Rederen havde derfor ikke mulighed for at levere sine fisk til andre end andelsselskaber og dermed udhule pantet. ^[Note 9] Højesteret lagde med denne bemærkning med andre ord vægt på, at rederen ikke havde mulighed for vilkårligt at påvirke omfanget af pantet.

I afgørelsen UfR 1957.194 Ø var der tale om en forpagter, som til sin bank gav transport i ethvert tilgodehavende, som han måtte have eller få hos sukkerkogeriet "Odense", i henhold til en kontrakt om dyrkning af sukkerroer på 10 tdr. land for året 1955. Sikringsakten (underretningen til sukkerkogeriet) var foretaget uden for omstødelseperioden, mens levering af sukkerroer var sket inden for omstødelseperioden.

Landsretten fandt, at transporten ikke kunne omstødes, og lagde således tidspunktet for forhåndsdenunciationen til grund ved omstødelsevurderingen efter konkurslovens § 70.

Landsretten lagde ved sin afgørelse vægt på, at landmanden og sukkerkogeriet i henhold til kontrakten om dyrkning af sukkerroer var forpligtet til henholdsvis at levere og aftage sukkerroer. Der var således ikke mulighed for vilkårligt at påvirke omfanget af pantet - fx ved at sælge sukkerroerne til andre end det pågældende sukkerkoger. Der var altså ikke risiko for misbrug. ^[Note 10]

Det bemærkes hertil, at pantet omfattede alle fordringer hidrørende fra leverede sukkerroer til ét bestemt sukkerkoger i henhold til én bestemt kontrakt. Det pantsatte var således klart og tydeligt bestemt.

I afgørelsen UfR 1994.7 V var der tale om et reklamebureau, som til sin bank gav transport i det enhver tid værende tilgodehavende, reklamebureauet havde hos én bestemt kunde. Arbejdet for kunden blev udført i henhold til en bestemt ordrebekræftelse vedrørende et lampekatalog og et bestemt tilbud vedrørende en tilbudsavis. Reklamebureauet havde på tidspunktet for transporten allerede udført arbejde for i alt kr. 225.000. Reklamebureauet blev erklæret konkurs, således at sikringsakten (underretning til kunden) var foretaget uden for omstødelsefristen, mens fakturaerne for det udførte arbejde var udstedt inden for omstødelsefristen.

Landsretten fandt, at transporten ikke kunne omstødes, og lagde således tidspunktet for forhåndsdenunciationen til grund ved omstødelsevurderingen efter konkurslovens § 70.

Pantet omfattede ethvert af reklamebureauets tilgodehavender hos én bestemt kunde for arbejde, som reklamebureauet udførte i henhold til én bestemt ordrebekræftelse og ét bestemt tilbud. Det pantsatte var således klart og tydeligt bestemt.

Landsretten henviste bl.a. til, at reklamebureauets arbejde for kunden på tidspunktet for pantsætningsaftalen var fastlagt således ved aftale, og at der bestod en retlig forpligtelse for reklamebureauet til at udførte arbejdet og for kunden til at modtage varen og betale herfor. ^[Note 11] Landsretten lagde således også her vægt på, at der ikke var mulighed for vilkårligt at påvirke omfanget af pantet, fx ved at reklamebureauet stoppede med at udføre arbejdet for kunden, eller for misbrug, fx ved at undskyde fordringer fra andet arbejde ind under pantet. ^[Note 12]

I forlængelse heraf kan nævnes afgørelsen UfR 1994.104 V, hvor en fiskeskipper havde givet sin bank sikkerhed i fremtidige afregninger og efterbetalinger i forbindelse med landing af fisk til et andelsselskab. Sagen handlede om, hvorvidt et efterfølgende udlæg i fiskeskipperens efterbetalinger for landing af fisk for året 1988/1988 skulle respektere bankens pant.

Landsretten fandt, at udlægget skulle respektere bankens pant, og lagde således forhåndsdenunciationen til grund ved prioritetskonflikten.

Landsretten udtalte, at pantet var tilstrækkeligt klar og entydigt. Bankens sikkerhed omfattede én bestemt fiskeskipperens fordringer fra leverede fisk til ét bestemt andelsselskab. Retten udtalte i tillæg hertil, at der ikke fra udlægshavers side var påvist muligheder for, at pantsætningen kunne misbruges til skade for fiskeskipperens øvrige kreditorer. Landsretten lagde således også her vægt på, at der ikke var mulighed for misbrug ved vilkårligt at påvirke omfanget af pantet. Afgørelsen er med rette kritiseret i den juridiske litteratur. ^[Note 13]

Fælles for ovennævnte afgørelser er således, at pantet i alle tilfældene var bestemt klart og tydeligt. Der var således ikke tvivl om, hvad der var givet pant i, herunder omfanget af pantet. Der bestod derudover ikke nogen risiko for, at pantsætter og panthaver vilkårligt kunne påvirke omfanget af panteretten til skade for de øvrige kreditorer.

Ud fra disse betragtninger lagde domstolene forhåndsdenunciationen til grund.

4.2 Afgørelser hvor tidspunktet for fordringernes stiftelse lægges til grund

I Vestre Landsrets afgørelse af den 7. januar 1985 (B-1588/1983) havde et vognmandsfirma givet sin bank sikkerhed i daværende og kommende tilgodehavender for udført arbejde for ét bestemt firma. Vognmandsfirmaet blev erklæret konkurs den 16. marts 1982. Sikringsakten (underretningen til firmaet) var foretaget uden for omstødelsefristens, mens der var udført transporter for et samlet beløb på kr. 183.163,14 inden for omstødelsefristen.

Landsretten omstødte de fordringer, der var oparbejdet i omstødelseperioden. Retten lagde således tidspunktet for fordringernes stiftelse til grund ved omstødelsevurderingen efter konkurslovens § 70.

Pantet omfattede alle vognmandens fordringer hidrørende fra arbejde udført for ét bestemt firma, men vognmandens arbejde for det pågældende firma udgjorde kun 75-80% af den samlede omsætning. Der forelå herudover ingen kontrakt mellem parterne, og dermed ikke en (retlig) forpligtelse for vognmanden til at udføre arbejde for firmaet. Der bestod således en risiko for, at vognmanden vilkårligt kunne råde over pantets omfang, idet vognmanden kunne beslutte sig for at udføre arbejde for andre, og dermed udhule pantet.

I Vestre Landsrets tilkendegivelse af 13. juni 1994 (B-2070/1991) havde en pelsdyrfarm givet sin bank sikkerhed i fremtidige tilgodehavender hos Danske Pels Auktioner for indleverede pelsdyrskind. Sikringsakten (underretningen

til Danske Pels Auktioner) var foretaget uden for omstødelsesfristen, mens der var solgt skind for kr. 352.211,12 på auktion afholdt i omstødelsesperioden.

Landsretten lagde fordringernes stiftelse til grund ved omstødelsesvurderingen efter konkurslovens § 70. Retten fandt, at fordringerne var stiftet ved indlevering af skindene til Danske Pels Auktioner, hvilket imidlertid var sket uden for omstødelsesfristen.

Der bestod i sagen en pligt for pelsdyrfarmen til at levere sine skind til Danske Pels Auktioner, men denne forpligtelse beroede imidlertid på en aftale herom mellem banken og pelsdyrfarmen. Der bestod således en risiko for, at pelsdyrfarmen og banken vilkårligt kunne påvirke pantets omfang, idet disse parter egenhændigt og til enhver tid kunne foretage ændringer i leveringsforpligtelsen og dermed i panterettens omfang. ^[Note 14]

Fælles for disse afgørelser er således, at der i begge tilfælde bestod en risiko for vilkårligt at påvirke omfanget af panteretten, dvs. misbrug, der begrundede, at det var fordringernes stiftelse, der skulle lægges til grund ved omstødelsesvurderingen efter konkurslovens § 70.

4.3 "En sådan fast karakter"

Vestre Landsret har i UfR 2003.717 V nærmere kommenteret sikkerhedsstillelsens karakter.

I sagen gav et interessentskab sin bank transport i et budgetteret momstilgodehavende i forbindelse med opførelsen af en staldbygning og ombygning af et stuehus. Sikringsakten (underretning til Told og Skat) var foretaget uden for omstødelsesfristen, mens fordringerne opstod i omstødelsesperioden.

Landsretten lagde tidspunktet for fordringernes opståen til grund ved vurderingen af omstødelse efter konkurslovens § 70. Landsretten fandt ikke, at sikkerhedsstillelsen havde "en sådan fast karakter", at det var tidspunktet for sikringsakten, der dannede grundlag for fastlæggelsen af den tidsmæssige betingelse efter § 70.

Retten henviste bl.a. til, at byggeriets omfang blev forøget under byggeperioden, og at der i momsbeløbet indgik moms fra den daglige drift af landbrugsvirksomheden. Resultatet forekommer rigtigt og i forlængelse af ovennævnte afgørelser, idet der således var inddraget mere under pantet end oprindeligt aftalt.

4.4 Opsummering af praksis

Af ovennævnte gennemgang af retspraksis kan udledes, at domstolene ved vurderingen af, om det er tidspunktet for forhåndsdenunciationen eller tidspunktet for fordringernes stiftelse, der skal lægges til grund ved omstødelsesvurderingen efter konkurslovens § 70, skal vurderes, om pantet er bestemt klart og tydeligt og i forlængelse heraf, om der består en risiko for vilkårligt at ændre omfanget af panteretten, dvs. for misbrug.

Såfremt pantet er bestemt klart og tydeligt, og der ikke består nogen risiko for vilkårligt at ændre omfanget af panteretten, herunder misbrug, lægger domstolene tidspunktet for forhåndsdenunciationen til grund, jf. UfR 1940.310 H, UfR 1957.194 Ø og UfR 1994.7 V. Dette vil typisk betyde, at ingen beløb oppebåret af panthaver i henhold til pantsætningsaftalen kan omstødes efter konkurslovens § 70, idet forhåndsdenunciationen typisk er sket længe før.

Består der derimod en risiko for vilkårligt at påvirke omfanget af panteretten – og dermed risiko for misbrug – lægger domstolene de enkelte fremtidige fordringers stiftelse til grund, jf. Vestre Landsrets dom af 7. januar 1985, Vestre Landsrets tilkendegivelse af 13. juni 1994 samt UfR 2003.717 V. Denne løsning har da også meget for sig, idet en risiko for misbrug ikke sjældent vil kunne udmønte sig i et faktisk misbrug i perioden op til konkursdekretets afsigelse, hvor det går op for panthaver og pantsætter, at en konkurs er nærtstående.

Det bemærkes herudover, at det i nogle af de ovennævnte afgørelser ligeledes blev tillagt betydning, at finansieringsformen var almindeligt forekommende inden for den pågældende branche, jf. UfR 1940.310 H og UfR 1994.104 V, og at det ville have særligt negative konsekvenser, såfremt den pågældende finansieringsform i branchen var i risiko for omstødelse.

5. Sagen fra Vestre Landsret

En landmand, som drev landbrugsvirksomhed med mælkeproduktion og planteavl, gik konkurs ved dekret afsagt af skifteretten den 29. juni 2018.

På grund af en forudgående mislykket rekonstruktion var fristdagen allerede den 8. maj 2018.

Landmanden havde, som så mange andre, givet transport i EU-støttebeløb til sin bank. Sikkerheden omfattede blandt andet støttebeløb i henhold til grundbetalingsordningen og grønne krav.

Transporten var givet ved en erklæring den 14. januar 2015 og modtaget ved Landbrugsstyrelsen (daværende NaturErhvervstyrelsen) den 11. september 2015.

For støtteåret 2018 havde landmanden søgt EU-støtte den 28. marts 2018. Ansøgningen var sidenhen korrigeret både den 19. april 2018 og den 3. maj 2018.

Banken oppebar i januar 2019 hele EU-støtten for 2018, men kurator anlagde herefter omstødelsessag mod banken for støttebeløbet ved Retten i Herning.

Begrundelsen for at anlægge omstødelsessagen var, at sikringsakten for transporten ifølge kurator først var foretaget ved ansøgningen om EU-støtten den 28. marts 2018.

Eftersom ansøgning - og dermed også sikringsakten ud fra den betragtning - var foretaget senere end tre måneder før fristdagen, den 8. maj 2018, var det kurators opfattelse, at banken havde opnået omstødeligt pant for gammel gæld. Kurators grundlæggende opfattelse var, at sikringsakten i relation til konkurslovens § 70 ikke kunne anses for foretaget, inden fordringen kom til eksistens.

6. Retten i Hernings og Vestre Landsrets afgørelse

I den anlagte omstødelsessag ved Retten i Herning afsagde byretten dom den 13. marts 2020, hvor det blev fastslået, at bankens sikkerhed i landmandens fordringer på EU-støtte for støtteåret 2018 ikke kunne omstødes, uanset at EU-støtten først var søgt (og fordringen på støtten dermed stiftet) i omstødelsesperioden.

Retten i Herning lagde ved sin afgørelse vægt på, at bankens transport omfattede al EU-støtte inden for bestemte kategorier. Selvom den konkrete EU-støtte afhang af, at der blev indgivet en ansøgning herom, og at landmanden opfyldte betingelserne for støtten, fandt retten, at bankens sikkerhed, der efter det oplyste var sædvanlig i branchen, var af en sådan entydig og klar karakter, at sikringsakten i forhold til konkurslovens § 70 måtte anses for sket i forbindelse med forhåndsdenunciationen.

Byretten fandt derudover, at det ikke var muligt for landmanden eller banken vilkårligt at skyde andre aktiver ind under transporten til skade for de øvrige kreditorer.

Der var herefter ikke grundlag for at omstøde betalingen efter konkurslovens § 70.

Retten i Hernings afgørelse er den 24. februar 2021 stadfæstet af Vestre Landsret.

7. Afgørelsernes betydning for långivning

Både byrettens og landsrettens afgørelser er således i tråd med de tidligere nævnte afgørelser om omstødelse af pant i fremtidige fordringer efter konkurslovens § 70.

Afgørelserne har i praksis stor betydning for pengeinstitutters muligheder for at finansiere landbrug. Havde kurator fået medhold i sin påstand om, at løbende transport i EU-støtte først er sikret fra det tidspunkt, hvor landmanden har søgt den aktuelle støtte, ville mulighederne for finansiering af dansk landbrug have været betydeligt forringet.

Ansøgning om EU-støtte sker typisk i april i støtteåret, så gæld opstået i perioden fra udbetaling af foregående års støtte og frem til april ville ikke kunne sikres uomstødeligt og derfor heller ikke kunne finansieres.

Med landsrettens afgørelse er der skabt sikkerhed for, at løbende transport i EU-støtte kan anvendes som sikkerhed hele året.

Afgørelsen rækker formentlig også videre end EU-støtte alene. Ved levering af mælk eller dyr stiftes fordringerne ved leveringen til henholdsvis mejeriet eller slagteriet. Havde kurator således fået medhold i sin påstand, ville pant i fordringer vedrørende alle leverancer i en periode på tre måneder før fristdagen være omstødelige efter konkurslovens § 70, i det omfang pantet sikrede tidligere stiftet gæld. Med udgangspunkt i Vestre Landsrets afgørelse må det antages ikke at være tilfældet.

Vestre Landsrets afgørelse må også holdes op imod konkurslovens § 70, stk. 1, 2. pkt., hvorefter fordringspant, jf. tinglysningslovens § 47 d, i fordringer, som er stiftet senere end tre måneder før fristdagen, men efter gældens stiftelse, kan fordres omstødt.

Fordringspant kan ikke omfatte krav på EU-støtte, idet sådanne krav ikke er simple fordringer hidrørende fra salg af varer og tjenesteydelser.

Det kunne dog tænkes, at en landmand gav sit pengeinstitut fordringspant, jf. tinglysningslovens § 47 d, i sine tilgodehavender hos et mejeri, hvori landmanden var andelshaver. Uanset at landmanden som oftest ikke ville have mulighed for at påvirke pantets omfang vilkårligt, ville pant i fordringer vedrørende leverancer i perioden senere end tre måneder før fristdagen ud fra ordlyden i konkurslovens § 70, stk. 1, 2. pkt., være omstødelige, idet fordringen på betaling for leverancen først stiftes ved leveringen. Værdien af tre måneders leverancer vil ofte være betydelige beløb.

For pengeinstitutter vil det således være af stor betydning i forhold til valg af sikkerhed, hvorvidt der opnås sikkerhed i tilgodehavender hos mejerier, slagterier mv. ved en særskilt transport i fremtidige fordringer efter gældslovens § 31 eller ved etablering af fordringspant efter tinglysningslovens § 47 d.

Fodnoter

[1] Til forskel for pant i betingede fordringer. Om sondringen mellem betingede eller fremtidige fordringer se Astrid Millung-Christoffersen: Virksomhedspant – særligt ud fra et tingsretligt perspektiv (2015) s. 194 f.

[2] Bent Iversen, Lars Hedegaard Kristensen og Lars Henrik Gam Madsen: Panteret (5. udg., 2015), s. 111 f. og s. 507.

[3] Bent Iversen, Lars Hedegaard Kristensen og Lars Henrik Gam Madsen: Panteret (5. udg., 2015), s. 111 f. og s. 507.

[4] Malene Buch Andersen, Mogens Norlén og Verner Holm "Hvem tilfalder EU-støtten, når det søges af et konkursbo", TfL 2017.129.

[5] Forudsat underretningen opfylder kravene hertil, jf. herom bl.a. Bernhard Gomard, Obligationsret 3. del (2. udg. ved Torsten Iversen, 2009), s. 92 f.

[6] Lasse Højlund Christensen: Fremtidige Fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 103 f.

[7] Kurator henviste især til Astrid Millung-Christoffersen: Virksomhedspant - særligt ud fra et tingsretligt perspektiv (2015), s. 193 ff. Astrid Millung-Christoffersen indleder på s. 194 med at bemærke, at gennemgangen tager udgangspunkt i den tinglige beskyttelse efter gældsbrevslovens § 31, og at omstødmæssige spørgsmål ikke behandles. Ikke desto mindre fastslår hun på s. 217 under henvisning til VLD af 7. januar 1985 (B-1588/1983), at retsvirkningen af forhåndsdenunciationen ikke indtræder før tidspunktet for fordringens stiftelse. Astrid Millung-Christoffersen må således antages at være af den overbevisning, at retsvirkningen af forhåndsdenunciationen såvel panteretligt efter gældsbrevslovens § 31 som konkursretligt efter konkurslovens § 70 tidligst indtræder, når den enkelte fordring er stiftet/kommet til eksistens.

[8] Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 83.

[9] Højesteret bemærkede dog i sine præmisser, at der i sagen var en ret for andelshaverne til at sælge fisk til andre andelshavere, men kun når salget drejede sig om kvanta af ringe betydning. Rederen havde ikke benyttet sig heraf.

[10] Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 85.

[11] Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 90 og 113 f. stiller spørgsmålstegn ved, om der i sagen overhovedet var tale om pant i fremtidige fordringer med den begrundelse, at kundens ydelse alene udgjorde en opfyldelse af den retlige forpligtelse til at betale, der var nærmere fastsat i aftalen, således at fordringerne faktisk allerede opstod ved aftalens indgåelse.

[12] Det anføres i Revision & Regnskabsvæsen 1994, nr. 6, s. 56, at det ikke i aftalen mellem reklamebureauet og kunden var nærmere bestemt, hvor mange aviser og kataloger, det drejede sig om. Risikoen for at påvirke omfanget af panteretten i sagen var således ikke helt unægtelig, idet pantets omfang i så fald ville afhænge af, hvor mange aviser og kataloger reklamebureauet faktisk lavede. Risikoen for misbrug må uanset dette imidlertid anses for minimal, idet antallet af aviser og kataloger afhænger af kundens behov, og ikke af reklamebureauets eller bankens ønske, jf. Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 90.

[13] Se bl.a. Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 87, Erik Werlauff "Erik Werlauff; Lasse Højlund Christensen: Fremtidige fordringer - særligt med henblik på omstødelse", U 1999 B s. 453, Lennart Lynge Andersen og Erik Werlauff: Kreditretten, (6. udg., 2016), s. 305, Bent Iversen, Lars Hedegaard Kristensen og Lars Henrik Gam Madsen: Panteret (5. udg., 2015), s. 508. Der bestod i sagen faktisk en sådan risiko for vilkårligt at påvirke pantets omfang, idet der alene bestod en *ret* og ikke en *pligt* for fiskeskipperen til at levere sine fisk til andelsselskabet. Fiskeskipperen havde endda også leveret fisk til andre end andelsselskabet. Dommen viser uanset dette, at Landsretten ved sin vurdering af, hvorvidt forhåndsdenunciationen skal lægges til grund, lægger vægt på, hvorvidt der er mulighed for vilkårligt at påvirke pantets omfang, herunder risikoen for misbrug. Noget andet er så, at Landsretten nok har vurderet risikoen forkert i sagen.

[14] Lasse Højlund: Fremtidige fordringer – særligt med henblik på omstødelse (1. udg., 1999), s. 92.